

Megalomania i estretor de mires: la pèrdua d'identitat dels Estats Units

Durant els últims quatre anys, el periodista Holger Stark ha estat el corresponsal de *Der Spiegel* a Washington, un període en què el país ha canviat radicalment, fins al punt d'escollir Donald Trump com a president. Què ha portat aquest país, que havia estat tan poderós, al declivi?

Holger Stark
© Der Spiegel

Un vespre molt fred de gener de fa un any, jo feia cua amb mil persones més a Burlington, a Vermont, per veure Donald Trump. Havia escrit la meva primera crònica sobre els Estats Units el 1991 i des del 2013 que vivia al país. Em pensava que el coneixia bé. Però aquell vespre de gener em vaig adonar que estava equivocat.

Burlington estava cobert de neu i al meu costat a la cua hi tenia Mary i Tim Loyer, embolicats amb anoracs blau fosc. Mary estava a l'atur i el seu fill Tom treballava en un bar. Em van dir que eren simpatitzants de Bernie Sanders. A Tim, em va dir, l'indignava el poder de les grans companyies, que el repartiment de la riquesa era injust i que persones com ell ja no tenien oportunitats per millorar la seva vida. Allò era l'himne de la classe treballadora.

Quan li vaig demanar què trobava atractiu de Trump, Tim va dir: "Bernie i Trump són els únics polítics que diuen el que pensen i que fan el que diuen", mentre la seva mare assentia. Hillary Clinton, en canvi, és corrupta, va afegir. En unes eleccions en què s'enfrontessin Trump i Clinton, no votaria Clinton, va

dir Tim. I Mary va tornar a assentir.

A l'entrada, el personal de seguretat ens va escorcollar i ens va preguntar si teníem pensat votar Trump. Només van deixar passar els qui van dir que sí.

Quan Trump va començar a parlar, un manifestant es va aixecar i va dir-li a crits que era un racista. El candidat es va aturar, va fer un gest d'enuig i va ordenar que els de seguretat fessin fora aquell home. "Agafeu-li l'abric. Confisqueu-l'hi", va dir Trump des de l'escenari. A fora feia 6 graus sota zero. Trump va rugir quan els seus seguidors es van posar drets i van increpar i esbrincar el manifestant. Tot plegat feia pensar en una turba de linxament.

Aquell vespre a Burlington vaig aprendre tres coses: a la pàtria del capitalisme, la indignació amb l'elit és tan enorme que fins i tot els d'esquerres s'estimarien més votar un multimilionari narcisista que una veterana de l'*establishment* polític. En un país que valora la llibertat d'opinió més que gairebé qualsevol altre país del món, ara hi ha tests d'actitud abans de permetre l'accés als mítings polítics. I molts nord-americans, normalment tan educats, abandonen tota reserva quan topen amb aquells que pensen diferent.

Tot el que associava amb els Estats Units semblava que ja no fos vàlid,

aquell vespre a Burlington. Què havia passat a aquell país, tan orgullós temps enrere?

Vaig trobar respostes a aquesta pregunta fent un viatge per la societat nord-americana: visitant llocs com Vermont, Maryland, Rhode Island i Virgínia. Aquests són només alguns dels llocs que he visitat durant els últims quatre anys, llocs on he pogut veure els símptomes que, en conjunt, han portat a l'enorme crisi que ha colpit els Estats Units. Aquest país segur de si mateix, que durant dècades ha exportat els seus valors amb una arrogància imperialista, ara ha perdut la seva identitat. El capitalisme democràtic ja no funciona prou bé per mantenir cohesionat un país de 325 milions de persones i per garantir-hi la pau interna.

Els Estats Units no són l'únic país que ha estat tocat per aquesta crisi d'identitat: també ha colpit el Regne Unit, França, Alemanya i altres països. Però els Estats Units, on el capitalisme s'ha desenvolupat més que en cap altre lloc, han estat l'indret que n'ha quedat més afectat.

El secret de l'èxit del país no és només que la cohesió social estava ancorada en una de les constitucions més liberals del món, sinó també en la promesa de progrés inherent a l'*American Dream*. El →

→ resultat va ser un país extremadament pobre que semblava tenir unes possibilitats il·limitades. No sempre ha estat atractiu, i de vegades ha estat clarament el contrari, però els Estats Units sempre han sigut el país que la resta del món admirava. Els Estats Units eren orgullósament pioners.

Els Estats Units d'avui dia han perdut la fe en la seva pròpia superioritat. S'han tornat un país retrògrad que gira l'esquena al món. Si sortiu de la ciutat de Washington i viatgeu pel país, d'Alabama a Alaska, descobrireu que el somni nord-americà s'ha fos. El país ja no és un orgullós pioner.

Amb el seu instint diabòlic per cop-sar l'ànim polític del país, Trump va fer seu aquest canvi en actes de campanya com el de Burlington, destil·lant-lo en una única màxima que animava els cors de molts nord-americans: "America first" ('Els Estats Units primer'). Trump encarna el desig dels Estats Units de trobar una nova identitat, ha encès una espurna d'esperança per a la majoria blanca que encara representa dos terços de la població del país. Molts d'ells s'han arribat a sentir com si fossin estrangers al seu país. Abans que res, però, Trump ha promès retornar la grandesa i els valors a aquest sector preocupat i desorientat de la societat. Trump promet "make America great again" ('fer que els Estats Units recuperin la seva grandesa').

Fort Meade: una visita a l'NSA

El començament de la meua estada als Estats Units va coincidir amb el pas a la clandestinitat d'Edward Snowden: l'home que va destapar la maquinària d'espionatge dels Estats Units i va fer avergonyir tot el país. Va començar, dit d'una altra manera, amb la figura nord-americana que, amb l'excepció de Donald Trump, ha dominat el debat públic durant els últims anys més que cap altra persona. El juny del 2013, quan des de

Der Spiegel analitzàvem els documents de Snowden que ens havien fet arribar, vaig enviar una petició a la Casa Blanca per fer una entrevista sense micròfons, igual que solem fer en situacions com aquesta a Berlín, París i altres llocs. El correu electrònic el van llegir la Casa Blanca i les agències d'intel·ligència, però no hi va haver cap moviment. Després que la publicació de *Der Spiegel* sobre l'Agència de Seguretat Nacional (NSA, per les sigles en anglès) tingués repercussió arreu del món, un portaveu de la Casa Blanca va advertir que les informacions sobre l'NSA eren "publicacions no autoritzades" condemnades per l'administració. També se'n podria dir llibertat de premsa.

El joc es va tornar a repetir la setmana següent. Vaig sol·licitar una cita per parlar sobre la següent tongada de revelacions, però aquesta vegada sí que vaig rebre una resposta de Caitlin Hayden, aleshores portaveu del Consell de Seguretat Nacional: "El nostre equip de la Casa Blanca aquesta setmana no té temps per reunir-se i parlar sobre aquesta tema". *Der Spiegel* va anar publicant informacions basades en els documents de l'NSA durant mesos, i les regles del joc mai no van canviar. Va ser una demostració de l'arrogància del poder.

Uns mesos més tard, l'ex-cap de l'NSA Michael Hayden em va explicar per què no m'havia pogut entrevistar amb ningú de la Casa Blanca. Molts periodistes nord-americans poden ser influenciats a través de pressions, em va dir, però amb periodistes estrangers això és més complicat.

Així és com funciona Washington i així és com funcionava Barack Obama i la seva administració. En aquesta ciutat hi ha un codi de comportament per a tots els implicats; i Washington s'ha tornat un símbol de la malsana i simbiòtica intimitat entre la política, els negocis i la premsa.

L'hivern del 2013, finalment vaig rebre una invitació per visitar el quarter general de l'NSA a Fort Meade, a Maryland, a una hora de cotxe de la Casa Blanca. L'agència volia dissuadir *Der Spiegel* de publicar un altre article sobre l'NSA. La façana de vidre de la seu de l'NSA està dissenyada per no deixar passar les ones electromagnètiques i, a dintre, un dels ascensors està reservat exclusivament per al totpoderós director.

Els homes que em van rebre es van presentar pel nom de pila (Mike i Frank), però la conversa no va ser gaire productiva perquè no em van poder contestar la majoria de preguntes per culpa de les normes de seguretat. Quan Mike parlava, Frank se'l mirava amb desconfiança. Quan parlava Frank, Mike l'observava amb cara recelosa.

El cas de l'NSA va posar al descobert tant els punts forts com els febles dels Estats Units. No es tractava només del control, sinó de la pèrdua de control de l'Estat. El país més poderós del planeta havia estat descobert per un treballador jove i idealista que havia revelat la vigilància massiva.

Avui dia l'escàndol sembla com si fos d'un altre segle: l'era pre-Trump. En resposta a Snowden, Obama va establir els límits del que es permetia a la comunitat dels serveis d'intel·ligència. Trump, en canvi, ha anunciat una croada despietada contra tots els terroristes, reals o ima-

ELS ESTATS UNITS D'AVUI DIA HAN PERDUT LA FE EN LA SEVA PRÒPIA SUPERIORITAT

DONALD TRUMP. Trump encara el desig dels Estats Units de trobar una nova identitat per a la majoria blanca que encara representa dos terços de la població del país.

el taulell va fullejar displicent els meus documents, em va mirar i, amb una expressió impassible al rostre, va marcar "F" ('female') a la casella del gènere. Des d'aleshores, per a la burocràcia nord-americana sóc una dona.

La gent espera un mínim de funcionalitat en un Estat modern. Però durant els últims trenta anys els conservadors i els neoliberals han treballat incansablement per destruir l'Estat, que veuen com una forma imposada d'administració socialista. I han afeblit els Estats Units.

Fa temps que als Estats Units cal idear una nova concepció de l'Estat. En un món complicat on tot està connectat amb tot, la identitat protectora d'un Estat ha de viure un renaixement. Cal un Estat sofisticat i amb capacitat de resistència. Trump és un dels pocs conservadors que ha reconegut aquest fet.

Rhode Island: com pensa Trump?

Per entendre més bé Trump, el juny del 2016 el meu col·lega de *Der Spiegel* Matthias Gebauer i jo vam recórrer la costa atlàntica fins a Rhode Island, l'estat més petit del país. La casa d'estiueig de Michael Flynn, de 58 anys, està situada als límits d'una ciutat que es diu Middletown. Flynn havia estat cap de l'Agència d'Intel·ligència del Departament de Defensa (DIA, en anglès), però va tenir una discussió amb Obama i el 2014 va ser acomiadat. Durant la tardor del 2015, Trump va convidar Flynn a Nova York i des de llavors ha estat assessor de seguretat nacional. Recentment, tots dos han estat debatent què podria passar si hi hagués una guerra entre els Estats Units i la Xina. Escoltar aquest general dóna una idea de com pensen els nous Estats Units.

Flynn ens va acollir al cobert de fusta de la seva casa d'estiueig, mentre les ones de l'Atlàntic rompien contra els penyons segats de la costa. "Hem d'analitzar les amenaces que afrontem al segle XXI", va dir Flynn. "Les amenaces no vénen →

ginaris, i ha promès alliberar els agents d'intel·ligència del país de tota restricció. El que importa ara ja no són els drets individuals, cosa de què Snowden havia avisat, sinó tenir un Estat fort, que és el que ha promès Trump.

Washington: els carrers dels Estats Units

Entre les diatribes més populars de Trump hi ha aquella en què va dir que els aeroports nord-americans són "com d'un país del Tercer Món". I té raó. Els carrers dels Estats Units són plens de forats, els aeroports traspuen l'encant dels setanta i cada quinze dies cau un arbre al damunt d'una línia elèctrica i hi ha talls de llum que duren hores. Els Estats Units d'avui dia són simultàniament el país de l'iPhone i el país dels sots a les carreteres; no tan sols tenen la pàtina del futur, sinó també la flaire rànica del passat.

Durant els quatre anys que vaig viure a Washington, vaig haver de canviar els

pneumàtics del cotxe tres vegades. La primera ocasió va ser després de passar per un sot enorme que el glaç havia excavat en un camí d'un parc. La segona va ser a conseqüència que els treballadors d'unes obres van deixar-se uns claus en una carretera on havien estat treballant. El tercer joc va quedar malmès a causa d'uns trossets de metall punxeguts que feia setmanes que estaven tirats per terra en un carrer. La situació està tan malament que els conductors de la ciutat de Washington poden presentar reclamacions de danys a causa dels sots perquè els tornin els diners.

En els seus discursos, Donald Trump fa referència a aquesta sensació que la comunitat no funciona correctament, i és una sensació que es pot observar arreu on vagis. L'estiu del 2013, per exemple, vaig anar al Departament de Vehicles de Motor (DVM) de Washington per recollir el carnet de conduir. L'avorrit funcionari que hi havia darrere

NSA. Agència de seguretat Nacional a Fort Meade, a Maryland.

→ només sota el rostre de Vladímir Putin i Abu Bakr al-Baghdadi, de l'Estat Islàmic, tenen cares diferents. Una de les més greus és l'amenaça econòmica”.

Aquell matí Flynn estava relaxat, anava amb texans i sandàlies. Al DIA tenia fama de ser especialment dur. Ens va dir que els Estats Units estaven en un punt d'inflexió i que calia posar-ho tot en qüestió, sobretot els costos militars. “Com es paga aquesta despesa?”.

Aquesta qüestió podria ser el precepte central del nou govern. Per a Trump, tot són negocis: l'economia, l'educació i la política exterior. Durant l'hora i mitja que vam parlar amb Flynn, el debat no va ser sobre els valors comuns d'Occident i la solidaritat entre Estats. Per a Trump i Flynn, la política exterior és una extensió de la política interior: no pensem en Alep sense tenir en ment Alabama. La seva visió del món consisteix en una barreja desconcertant de megalomania i estretor de mires. Volen construir noves armes nuclears i alhora volen que la resta del món es defensi sol. El que és cert, però, és que Alabama tindrà preferència davant d'Alep.

La diplomàcia de Trump, va dir-nos Flynn, opera seguint un principi simple: “En qualsevol negociació s'ha de començar tan amunt i tan dur com es pugui, i després s'entra en matèria”.

El món s'haurà d'acostumar al fet que ara els Estats Units són governats per un negociador brutal i despietat, un home que deixa obertes totes les opcions i que té uns valors que no són del tot clars.

Flynn ha viatjat fa poc a Moscou, on ha sopat al costat del president rus, Vladímir Putin. Flynn semblava molt còmode. Ens va dir al seu porxo de Rhode Island que s'ha de respectar Putin. “És un líder mundial”, va dir. “Putin serà un soci fiable en certs aspectes per als Estats Units”.

Després d'acomiar-nos, ens va fer un crit dient que Trump guanyaria de pallissa i que ells aconseguirien el control del país.

He d'admetre que aquell comentari em va provocar un somriure.

Virgínia: les guerres pels lavabos

Aquest any passat els Estats Units van afegir una guerra més a la llarga llista de guerres: la dels lavabos. Ras i curt: la cosa va de qui pot pixar en cada tassa. Però, com sol passar sovint quan la gent es baralla als Estats Units, en realitat la disputa tenia a veure amb un debat social més ampli: la identitat de l'individu i qui pot definir-la. Ningú encarna el problema tan bé com Gavin Grimm, de 17 anys.

L'han descrit com “la nova cara del moviment transgènere”. Però quan, un dimarts assolat de juny, Grimm va baixar pesadament les escales en pijama per saludar-me a la casa de la seva família a Gloucester, Virgínia, tenia un aire bastant de derrota.

Grimm té una cara rodanxona i un bigoti de pèl moixí. La seva veu és una mica ronca i sembla en procés de canvi, el producte de les hormones que fa temps que pren. Grimm era una nena a qui agradava fer merder amb els nois i que volia jugar a l'equip de beisbol. En aquell temps, a la nit plorava perquè se sentia atrapat en el cos equivoccat. El matí del dia que va fer quinze anys, es va sincerar amb la seva mare i li va dir que volia o canviar-se de sexe o morir-se.

L'escola de Grimm, Gloucester High, està situada fora de la ciutat. L'avinguda que hi porta passa pel costat de camps de blat i granges. Aquesta part dels Estats Units és rural i conservadora, però el

director n'era una excepció i va permetre a Grimm anar als lavabos de nois.

A conseqüència d'una queixa, però, la junta de l'escola va prohibir a Grimm utilitzar aquells lavabos. Grimm va contractar un advocat i va posar una demanda com a resposta. El cas va seguir el seu camí pels tribunals i aviat arribarà al Tribunal Suprem. La guerra dels lavabos és només l'últim front de les guerres culturals pel futur del país.

Gairebé el 70% dels nord-americans encara s'identifiquen com a cristians; i n'hi ha uns 80 milions, entre ells el vicepresident Mike Pence, que podem considerar fonamentalistes, que en alguns casos no creuen en la teoria de l'evolució sinó en el creacionisme, la idea que Déu va crear la Terra. Els cristians radicals consideren que persones com Grimm estan malaltes perquè desafien el gènere que els ha donat Déu. La comunitat baptista de la ciutat va amenaçar Grimm que cremaria a l'infern tota l'eternitat. “No és fàcil resistir al poder de l'Església”, diu Grimm.

En llocs com Gloucester, la part generalment blanca i devota dels Estats Units s'enfronta amb el costat laic i cosmopolita del país. Durant les últimes dècades, la influència cristiana s'ha anat diluint i la cultura cristiana, abans dominant, ha donat pas a un ordre social multicultural. Aquells Estats Units cristians han perdut l'hegemonia cultural en favor de persones com Barack Obama i Gavin Grimm. Aquell país va votar Trump i Pence per intentar recuperar l'hegemonia.

Els horitzons

És veritat que les coses no podien continuar tal com estaven. Evidentment no està bé que Hillary Clinton acceptés 675.000 dòlars de banquers de Wall Street per tres conferències en un temps en què la meitat dels nord-americans diuen que no sabrien què fer si haguessin de fer front a una factura imprevista de 400 dòlars. I és obvi que hi ha un desequilibri quan els sis nord-americans més rics (Bill Gates, Larry Ellison, Warren Buffett, Jeff Bezos, Mark Zuckerberg i Mike Bloomberg) junts tenen gairebé tanta riquesa com la meitat més pobra de la humanitat.

Trump va prometre un experiment fascinant al poble nord-americà i com a resultat ha aconseguit el càrrec polític més important del món. Amb l'autoritat d'un negociador dur, està intentant forçar companyies com Ford o BMW a fer inversions als Estats Units. Està trencant amb les lleis dels mercats i vol derrotar el capitalisme amb les seves pròpies armes. Això pot funcionar?

Els mercats han aplaudit la seva elecció, si més no al començament, i Trump pot comptar amb el suport de molts nord-americans. Però altres països contraatacaran i els socis internacionals es convertiran en rivals i va agafant forma un conflicte de primer ordre amb la Xina. Tot i això, els camps de batalla de Trump probablement seran les guerres comercials més que no pas les campanyes de conquesta.

El president entrant ha parlat d'unir la societat, però el seu triomf es fonamenta en la divisió social. Trump enfronta grups socials els uns contra els altres i la identitat que prescriu per als Estats Units és la dels anys cinquanta, temps en què els homes blancs conduïen cotxes devoradors de gasolina i les dones portaven enagos.

L'atmosfera creada per Trump redueix l'estatus de persones com Gavin Grimm per donar a persones com Mary i Tim Loyer la sensació que poden assolir la grandesa. Sembla com si el país estigués retornant al futur.

La setmana passada van aparèixer unes noves enquestes segons les quals la majoria dels nord-americans estaven satisfets amb el que havia dut a terme Obama durant els seus mandats. Al mateix temps, els nord-americans feien president Donald Trump. A vegades no hi ha qui us entengui, Estats Units d'Amèrica.

Per la seva banda, Grimm vol fugir dels Estats Units rurals i dels cristians fonamentalistes a la recerca de la llibertat. Tim Loyer té l'esperança que Trump creï un lloc de treball per a ell. I Mike Flynn ara podrà participar en les decisions sobre el futur del país.

Tots tres viuen en mons diferents i no tindrien gaire a dir-se. El que va començar amb George Bush fill i que va continuar amb Obama no s'aturarà amb Trump, és a dir, el declivi d'una societat que ja no té la fortalesa per posar-se d'acord en les qüestions més inajornables del nostre temps. ●

Traducció d'Arnau Figueras

FirAll

FIRA DE L'ALL TENDRE

del 16 al 19 de febrer

XÀTIVA

- Concurs gastronòmic
- Tapes i plats d'alls tendres
- Concert de Jazz
- Visita guiada a l'horta de Xàtiva amb Pep Gimeno Botifarra
- Demostració de Bolilleres
- Eugeni Alemany: "En persona guanye"
- Exhibició Muixeranga
- Taller de cuina amb alls tendres
- Animació infantil amb Dani Miquel
- Cursa Infantil
- Concert i animació "La Trocamba Matanusca"
- 45 stands amb productes alimentaris i artesanals
- Mitja marató FirAll

